

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Future Research)

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ในภาพรวมและพันธกิจหลัก
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า
3. ขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในภาพรวมและพันธกิจหลัก

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัย ดังนี้

1.1.1 สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สภาพการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548

1.1.2 รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกกรอบสอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.1.3 ปัจจัยสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษานานาชาติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านประชากร

1.1.4 ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อการอุดมศึกษาของไทยในอนาคต ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) กรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2565) มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาของไทย กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กรอบมาตรฐานหลักสูตรการบริหารสถาบันอุดมศึกษา แผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปี (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2555) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1.1.5 หลักการแนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศต่าง ๆ และรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลที่เป็นสากล รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยของไทย การเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับมหาวิทยาลัยแบบปกติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร ปัญหาและอุปสรรคการบริหารมหาวิทยาลัยของไทย กรณีศึกษาการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาของไทย แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัยของไทยในอนาคต

1.2 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมหาวิทยาลัย มาสร้างแบบการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดถึงมีโครงสร้าง กำหนดหัวข้อหรือประเด็นสัมภาษณ์ไว้กว้าง ๆ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประธานกรรมการควบคุมคุณวุฒิพนธ์และกรรมการควบคุมคุณวุฒิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ เกี่ยวกับความถูกต้องของประเด็นการสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาในแต่ละประเด็นให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 12 คน (รายนามปรากฏในภาคผนวก ก) มีการเลือกเป็นแบบเจาะจงเลือก (Purposive Selection) สำหรับการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในภาพรวมและพันธกิจหลัก

เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1.3.1.1 เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1.3.1.2 เป็นผู้บริหารระดับคณะหรือสำนัก ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลตะวันออก

1.3.1.3 เป็นผู้บริหารระดับสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตะวันออก

1.3.1.4 เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1.3.2 ผู้วิจัยติดต่อหาตามขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกทุกท่านด้วยตนเอง และได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย เมื่อได้รับการตอบรับที่จะให้สัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่สำหรับการสัมภาษณ์

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกทุกท่านด้วยตนเอง และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในภาพรวมและพันธกิจหลัก ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ แก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยดำเนินโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EFR ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในภาพรวมและพันธกิจหลัก รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมหาวิทยาลัย มาสร้างแบบการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดที่มีโครงสร้าง กำหนดหัวข้อหรือประเด็นสัมภาษณ์ไว้กว้าง ๆ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประธานกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ และกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ เกี่ยวกับความถูกต้องของประเด็นการสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาในแต่ละประเด็นให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 การกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยต้องการผู้เชี่ยวชาญที่มีความหลากหลายและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการศึกษา การจัดการ และการบริหารองค์การ จึงมีการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีลักษณะเป็นแบบเจาะจงเลือก จำนวน 23 คน (รายนามปรากฏในภาคผนวก ค) โดยปรึกษาร่วมกับประธานกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติและความเหมาะสม

เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของเชี่ยวชาญ จะต้องมิตุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย หรืออดีตผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือรองอธิการบดี

2.2.1.2 เป็นนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุดมศึกษาหรือด้านการบริหารศึกษา

2.2.1.3 เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

2.2.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอสัมภาษณ์เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด พร้อมกับแนบรายละเอียดของการวิจัย และหนังสือตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ผู้วิจัยติดต่อทาบทามด้วยตนเอง

2.2.3 ผู้วิจัยนัดหมายผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EFR ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญมองอนาคตและทางเลือกในทศวรรษหน้าในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้าในภาพรวมและพันธกิจหลักด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยให้มองทั้งอนาคตภาพที่พึงประสงค์ มองอนาคตภาพที่ไม่พึงประสงค์และอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของข้อมูลโดยการสรุปสะสม (Cumulative Summarization)

2.2.5 ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แล้วนำแนวโน้มที่มีความสอดคล้องกันมาเขียนเป็นอนาคตภาพของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า

3. ขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้า มาดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดระดับที่ใช้ในการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ มาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานกรรมการควบคุมคุณภาพและกรรมการควบคุมคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ เกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาในแต่ละประเด็นให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 การกำหนดกลุ่มผู้บริหาร ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นแบบเจาะจงเลือก จำนวน 20 คน (รายนามปรากฏในภาคผนวก จ)

เกณฑ์การพิจารณาคูณสมบัติของผู้บริหาร จะต้องมีความสมบัติ ดังต่อไปนี้

3.2.1 เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี หรือผู้ช่วยอธิการบดี

3.2.2 เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ที่ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยเขตจันทร์ หรือประธานโครงการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีการบิน

3.3 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์สำนักงานอธิการบดีช่วยแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย และเก็บรวบรวมแบบสอบถามให้ผู้วิจัย

3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในอนาคต มาวิเคราะห์ทางสถิติ หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอโดยใช้ตารางประกอบความเรียง และใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี, 2545, หน้า 102; พิกุล ภูมิโลกกรักษ์, 2550, หน้า 98)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49	หมายถึง	มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

การพิจารณาเกณฑ์ที่เหมาะสม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาข้อความที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (สมศักดิ์ เขียมคงสี, 2545, หน้า 102; พิกุล ภูมิโคกรักษ์, 2550, หน้า 98)

3.5 ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในทศวรรษหน้าที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้พิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล